

ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC HIỆN NAY

Phạm Thuý Quỳnh Nga
Học viện Hành chính Quốc gia

Tóm tắt: Chất lượng bài giảng là yếu tố quan trọng hàng đầu quyết định chất lượng đào tạo, bồi dưỡng của Nhà trường. Do đó, việc gắn lý luận với thực tiễn trong đổi mới phương pháp giảng dạy các học phần trong chương trình lý luận chính trị là rất cần thiết, đòi hỏi các giảng viên ở các trường đại học cần tăng cường thực hiện để góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng của hiện nay.

Từ khóa: Lý luận, thực tiễn, đổi mới phương pháp, giảng viên, chất lượng, đào tạo, bồi dưỡng.

INNOVATING TEACHING METHODS IN POLITICAL THEORY COURSES AT UNIVERSITIES TODAY

Pham Thuy Quynh Nga
National Academy of Public Administration

Abstract: Lecture quality plays a crucial role in determining the overall quality of education and training in universities. Therefore, integrating theory with practice in the innovation of teaching methods for political theory courses is essential. This requires university lecturers to actively implement such innovations to contribute to improving the effectiveness of current education and training programs.

Keywords: Theory, practice, teaching innovation, lecturers, quality, education, training.

Nhận bài: 10/04/2025

Phản biện: 17/05/2025

Duyệt đăng: 21/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong giảng dạy lý luận chính trị, giảng viên luôn coi trọng việc gắn lý luận với thực tiễn để làm sáng tỏ các nội dung bài giảng. Đây được xem là một trong những giải pháp cơ bản để góp phần đổi mới và nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng ở các trường đại học hiện nay. Vấn đề này được Đảng ta khẳng định tại Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII: “Đổi mới công tác giáo dục lý luận chính trị theo hướng khoa học, sáng tạo, hiện đại và gắn lý luận với thực tiễn”. Quán triệt quan điểm này, hiện nay các Trường có đào tạo chính trị cả nước nói chung và trong đó có các trường khối không chuyên nói riêng luôn chú trọng việc tăng cường đổi mới phương pháp giảng dạy nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng.

Đối với các khoa lý luận chính trị ở các trường đại học hiện nay đang trực tiếp đảm nhận giảng dạy các học phần lý luận chính trị. Đây là những học phần rất quan trọng trong chương trình cử nhân. Bởi vì, lý luận chính trị có ý nghĩa rất quan trọng trong việc trang bị cho học viên những kiến thức cơ bản nhất về công tác lý luận chính trị nói chung và tổ chức cơ sở đảng nói riêng, qua đó, vận dụng lý luận vào thực tiễn công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng tại cơ sở, từng bước nâng cao năng lực lãnh đạo, sức chiến đấu của từng tổ chức cơ sở đảng và toàn Đảng.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Đổi mới phương pháp giảng dạy lý luận chính trị

Với ý nghĩa đó, trong giai đoạn hiện nay, để góp phần đào tạo đội ngũ cán bộ đủ đức, đủ tài đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ của thời kỳ mới, mỗi giảng viên trong Khoa đã không ngừng phấn đấu rèn luyện, nâng cao trình độ kiến thức và năng lực công tác, mà trước hết là nâng cao chất lượng giảng dạy, vì chất lượng giảng dạy là yếu tố quan trọng, quyết định chất lượng đào tạo, bồi dưỡng của Nhà trường. Để nâng cao chất lượng giảng dạy của giảng viên, một trong những giải pháp quan trọng là đổi mới phương pháp giảng dạy.

Đó là đổi mới cách thức tổ chức hoạt động giữa người dạy và người học nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng, đáp ứng yêu cầu nâng cao năng lực, phẩm chất và trình độ lý luận chính trị cho đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức hiện nay. Thực chất đổi mới đó là sự cải tiến, bổ sung, hoàn thiện các phương pháp đang sử dụng, hoặc thay thế bằng phương pháp mới, hoặc kết hợp sử dụng nhiều phương pháp, nhằm khắc phục mặt hạn chế của các phương pháp đang sử dụng, nâng cao chất lượng và hiệu quả giảng dạy, học tập. Đổi mới phương pháp giảng dạy, học tập phải hướng đến mục tiêu “lấy người học làm trung

tâm”, thực hiện có hiệu quả phương châm “học đi đôi với hành”, “lý luận gắn với thực tiễn”, khai thác tối đa năng lực, thái độ tích cực, sự chủ động và kinh nghiệm thực tiễn của học viên.

Để nâng cao chất lượng giảng dạy các học phần lý luận chính trị, thực tiễn trong thời gian qua các giảng viên trong Khoa không ngừng gắn lý luận với thực tiễn trong việc đổi mới phương pháp giảng dạy tích cực, hiện đại, kết hợp giữa phương pháp thuyết trình với sử dụng linh hoạt các phương pháp giảng dạy tích cực như hỏi đáp, thảo luận nhóm, tình huống, nêu ý kiến ghi lên bảng,... Việc đổi mới, kết hợp sử dụng linh hoạt các phương pháp giảng dạy tích cực được các giảng viên áp dụng cho từng đối tượng học viên trong lớp và từng bài học cụ thể, qua đó giúp cho việc giảng dạy các học phần lý luận chính trị sinh động, phong phú hơn, hiệu quả cao hơn và tránh một chiều, áp đặt; mặt khác phát huy tính năng động, tích cực, sáng tạo của học viên.

Ví dụ một số phương pháp giảng dạy tích cực thường được giảng viên sử dụng nhằm tăng cường gắn lý luận với thực tiễn trong giảng dạy lý luận chính trị như:

Một là; *sử dụng tình huống có vấn đề*: Từ trong thực tiễn công tác của học viên có một số tình huống liên quan đến kiến thức mang tính lý luận của chuyên đề đang học, chính điều này sẽ buộc các học viên phải tổng hợp các kiến thức đã được học và sự hiểu biết tích lũy từ thực tiễn công tác của bản thân để có giải pháp hoặc đưa ra những giả thuyết nhằm giải quyết tình huống đem lại hiệu quả nhất. Thông qua giải quyết tình huống, giúp học viên nhận thức rõ các tình huống công tác đảng nói chung, tình huống về công tác đảng viên nói riêng, qua đó tìm hiểu và nắm vững phương pháp xử lý các tình huống công tác đảng trong thực tiễn.

Thứ hai; *phương pháp đối thoại*: Đây là phương pháp thường được giảng viên sử dụng kết hợp trong các bài giảng nhằm tăng tính sinh động cho tiết học, giảng viên có thể đưa ra một số chủ đề liên quan tới bài học như: Thực trạng công tác văn phòng tại Chi, Đảng bộ học viên đang công tác,...từ đó, khuyến khích học viên chia sẻ các vấn đề trong thực tiễn mà học viên đã chứng kiến hoặc đã trải nghiệm để phát huy khả năng tư duy

độc lập và thể hiện chính kiến của mình trong quá trình tiếp cận các vấn đề liên quan đến công tác văn phòng cấp ủy của tổ chức cơ sở đảng.

Thứ ba; *phương pháp thảo luận nhóm*: Phương pháp này giảng viên thường dựa vào nội dung cốt lõi, trọng tâm của bài để đưa ra một số chủ đề, sau đó có thể nêu lên một số nhóm các câu hỏi có tính chất gợi mở, nêu vấn đề. Sau đó hướng dẫn học viên chủ động nghiên cứu, trao đổi, thảo luận theo nhóm và giữa các nhóm với nhau. Ở đây, vai trò chủ động, tích cực của học viên trong quá trình thảo luận nhóm thường được khơi dậy ở mức tối đa, vai trò của giảng viên trong quá trình này chỉ là hướng dẫn, gợi mở và thống nhất nhận thức chung cho học viên sau thời gian thảo luận.

Tuy nhiên, việc đổi mới phương pháp giảng dạy lý luận chính trị, gắn lý luận với thực tiễn còn gặp những hạn chế, khó khăn nhất định như: Việc đổi mới, vận dụng phương pháp giảng dạy theo hướng tích cực, hiện đại ở một số giảng viên và từng bài giảng còn chưa đồng đều; phương pháp của một số giảng viên còn nặng về thuyết trình một chiều, nội dung còn dàn trải, thiếu sức thuyết phục, tính thực tiễn không cao, chưa chú ý tới sự hứng thú, thái độ của người học; đa số giảng viên trong khoa được đào tạo cơ bản song hạn chế kinh nghiệm thực tiễn, chưa luận giải được những vấn đề bất cập giữa lý luận và thực tiễn để định hướng người học.

2.2. Một số phương pháp giảng dạy tích cực thường được giảng viên sử dụng trong giảng dạy lý luận chính trị

Thứ nhất, Ban Giám hiệu Nhà trường và lãnh đạo Khoa tiếp tục quan tâm, cử giảng viên tham dự các lớp bồi dưỡng phương pháp giảng dạy tích cực cho các giảng viên. Đồng thời thường xuyên quan tâm chỉ đạo, nhắc nhở nâng cao nhận thức cho đội ngũ giảng viên về việc áp dụng các phương pháp giảng dạy tích cực, nhận thức rõ tính ưu việt của các phương pháp tích cực. Để thực hiện giải pháp này, Đảng ủy, Ban Giám hiệu nhà trường cần tổ chức nhiều hơn nữa những sinh hoạt chuyên đề bàn sâu về phương pháp dạy học tích cực, chỉ rõ những hạn chế trong phương pháp dạy học của giáo viên và ảnh hưởng của nó đối với chất lượng đào tạo của nhà trường. Coi vấn đề đổi mới phương pháp dạy học là một nội dung được

trao đổi thường xuyên trong các cuộc sinh hoạt chi bộ, sinh hoạt chuyên môn của các khoa. Kiểm tra việc vận dụng linh hoạt các phương pháp dạy học, sử dụng các phương tiện dạy học hợp lý. Bên cạnh đó, cần thường xuyên đổi mới việc ra đề thi theo hướng tích cực với việc gợi mở vấn đề theo hướng tích cực. Thực hiện tốt quy định chế độ dự giờ giảng của giảng viên, đồng thời thành lập hội đồng và phân chia thành từng nhóm phối hợp với các khoa để dự giờ, nhận xét chất lượng bài giảng của giáo viên, khuyến khích, nêu gương những giờ giảng tốt. Biện hội thi giảng viên giỏi của nhà trường thành phong trào học tập lẫn nhau.

Thứ hai, đẩy mạnh việc tổ chức sinh hoạt chuyên môn, để định hướng một cách thống nhất về cách tiếp cận nội dung kiến thức và áp dụng các phương pháp giảng dạy tích cực ở từng chuyên đề, để trên cơ sở đó giảng viên chủ động trong việc xây dựng và thực hiện kế hoạch bài giảng của mình. Kỹ năng thiết kế mục tiêu bài giảng: Để xác định mục tiêu của bài học cần thực hiện các yêu cầu như: Xác định rõ mục tiêu của bài học, tiết học, xác định vị trí của bài học trong chương trình và lên kế hoạch dạy học một cách hợp lý. Việc xác định mục tiêu của bài học, môn học sẽ giúp cho giảng viên không bị lệch hướng, đồng thời phù hợp với hoàn cảnh thực tế mà mục tiêu bài học đã đề ra. Xác định được vị trí của từng tiết học, bài học, giảng viên sẽ có tầm nhìn tổng thể và biết lựa chọn nội dung trọng tâm của các tri thức cần dạy, phát huy được tính tích cực, sáng tạo, độc lập suy nghĩ của học viên. Giảng viên cần hiểu và nắm bắt được những đặc điểm và trình độ, khả năng tiếp thu kiến thức, kỹ năng của từng học viên, từng nhóm học viên. Điều này là rất quan trọng nhằm giúp cho giảng viên xác định khối lượng tri thức người học cần được tiếp thu, khả năng hợp tác trong học tập, đồng thời giúp giảng viên lựa chọn các phương pháp, phương tiện và hình thức dạy học thích hợp với nội dung bài học. Cần bảo đảm tính chất toàn vẹn của nội dung và cấu trúc của bài học, bao quát đủ 3 lĩnh vực chung của học tập đó là: Nhận biết sự vật, hiện tượng, các sự kiện, trên cơ sở đó áp dụng vào các tình huống học tập tương tự trên cơ sở trí nhớ; Thực hiện các thao tác như phân tích, tổng hợp, so sánh, khái quát hóa, suy luận, đánh giá, phán đoán; Nắm bắt

khả năng biểu đạt thái độ, tâm tư người học; Năng lực hoạt động thực tiễn tức là phải biết đưa tri thức vào trong các tình huống thực tế, đảm bảo lý luận phải gắn liền với thực tiễn; nâng cao kỹ năng phát hiện và giải quyết vấn đề từ những tình huống thực tiễn đó.

Thứ ba, đẩy mạnh công tác nghiên cứu thực tế giảng viên hàng năm tại các đơn vị có liên quan về chuyên môn lý luận chính trị ở các sở, ban, ngành, hoặc cơ sở để giảng viên có điều kiện xâm nhập nắm bắt thực tiễn, tích lũy kinh nghiệm trong các cơ quan, đơn vị mang tính chất chuyên môn.

Thứ tư, tăng cường công tác thăm lớp, dự giờ giảng viên. Thông qua việc thường xuyên thực hiện công tác thăm lớp, dự giờ qua thao giảng, thanh tra, kiểm tra của các giảng viên, góp phần tạo điều kiện thuận lợi cho giảng viên làm sâu sắc, phong phú thêm nội dung giảng dạy, sử dụng linh hoạt các phương pháp giảng dạy tích cực, tăng cường trao đổi kinh nghiệm, học tập, nâng cao chất lượng giảng dạy.

Thứ năm, tập thể Khoa tiếp tục phát huy tinh thần đoàn kết, đồng viên, hỗ trợ giúp đỡ lẫn nhau trong việc nâng cao trình độ chuyên môn, tình cảm và trách nhiệm nghề nghiệp. Đồng thời, mỗi giảng viên luôn có ý thức cầu thị, học tập, trau dồi phẩm chất, năng lực, hoàn thành tốt công tác chuyên môn, đáp ứng yêu cầu công tác đào tạo, bồi dưỡng của Nhà trường.

Bên cạnh việc đổi mới phương pháp dạy học thì đổi mới hình thức giảng dạy và thi, kiểm tra cũng là một nhiệm vụ quan trọng đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng dạy học lý luận chính trị trong bối cảnh hiện nay. Bấy lâu hầu như chỉ duy trì một hình thức giảng dạy trực tiếp. Điều này có những ưu điểm đã được ghi nhận. Tuy nhiên, cần đa dạng hoá để có thể thích nghi việc dạy học với mọi hoàn cảnh giúp cho chương trình không bị gián đoạn. Cụ thể, trong thời gian qua, nhà trường đã áp dụng hình thức giảng dạy trực tuyến. Dù có những khó khăn chung nhưng các giảng viên đã rất nỗ lực trong việc truyền tải kiến thức lý luận cũng như giúp học viên vận dụng kiến thức thực tiễn bằng việc giảng dạy và việc đưa những vấn đề gợi mở để giúp học viên tự nghiên cứu kết hợp trong đổi mới phương pháp giảng dạy. Việc thi, kiểm tra cũng đa dạng, ngoài thi trực tiếp thì còn

thực hiện hình thức tự luận mở, viết tiểu luận cuối mỗi môn học gửi bài qua mail về trường.

III. KẾT LUẬN

Đổi mới phương pháp dạy học hiện nay đã trở thành một yêu cầu cấp bách và cần được đẩy mạnh hơn nữa để tạo được sự biến đổi về chất trong quá trình dạy học. Đổi mới phương pháp và hình thức dạy học ở các trường đại học là nhiệm vụ quan trọng để nhà trường nâng cao chất lượng đào tạo đối với đội ngũ cán bộ cấp cơ sở, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá. Tuy nhiên, đổi mới phương pháp dạy học theo hướng tích cực, hiện đại có đạt được kết quả như mong

muốn hay không còn phụ thuộc vào nhiều yếu tố. Nhưng trên cơ sở điều kiện vật chất hiện có của nhà trường, kết hợp với sự lãnh đạo của Đảng uỷ, sự điều hành của Ban Giám đốc và tinh thần quyết tâm của tất cả giảng viên nhà trường thì nhất định sẽ thực hiện được với những kết quả mong muốn.

Tóm lại, để nâng cao chất lượng việc gắn lý luận với thực tiễn nói chung, các học phần lý luận chính trị nói riêng, đòi hỏi mỗi giảng viên phải không ngừng tự học tập, nghiên cứu nhiều lĩnh vực khác nhau, cả về lý luận và thực tiễn để hoàn thiện bản thân nhằm đáp ứng yêu cầu giảng dạy trong tình hình mới hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập II*, Nxb.Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội 2021.
2. Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh: *Quyết định số 292/QĐ-HVCTQG ngày 21/01/2021 về ban hành Chương trình đào tạo cán bộ lãnh đạo, quản lý cấp cơ sở (hệ Trung cấp lý luận chính trị)*.
3. Trần Thị Anh Đào (2010) “*Công tác tư tưởng và vấn đề đào tạo cán bộ làm công tác tư tưởng*”, Nxb Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội.
4. Trần Thị Anh Đào (2020) “*Một số giải pháp bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh ngăn chặn các quan điểm sai trái, thù địch trên mạng xã hội*”, Cổng thông tin điện tử Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, 2020.
5. Lê Quý Đức (2007) *Hồ Chí Minh nói về đạo đức cách mạng*, Nxb. Lý luận chính trị, Hà Nội, 2007.